

BESE BERNADETT

Bárczi Zsófia Talamon Alfonz-díjához

Bárczi Zsófia a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Karának dékánja. A *Trisztán és Izolda* című elbeszélésével 2006-ban megnyerte az Év Irodalmi Alkotása Pályázatot. A 2004-ben megjelent *A keselyű hava* című kötetét pedig Madách-nívódíjjal jutalmazták. Mostani ittlétünk egyik oka pedig az, hogy Talamon Alfonz-díjjal jutalmazzuk a tavalyi év legjobb prózakötetét, a *Vidéki lányok énekeskönyvét*, ami ezzel már a második rangos elismerését kapja meg, hiszen júniusban Madách-díjjal is kitüntették a kötetet.

Bárczi Zsófia a *Vidéki lányok énekeskönyvében* tökéletes mestermunkával idézi meg a hiány valamennyi arcát. Műszerei, eszközei ebben a stílus, a humor és a nyelv magas szintű ismerete. Mint ahogy a kötet elején a szerző leszögezi, kevés cselekménnyel fogunk a könyvben találkozni, a történések elsősorban a szereplők lelkében játszódnak le.

A kötetet négy részre oszthatjuk. Annak ellenére, hogy a részek látszólag különállóak, a háttérben mégis erős szálak kötik össze őket, mesterien vegyítve a dél-amerikai mágikus realizmust a posztmodernnel. A hosszabb-rövidebb elbeszélések között ugrálunk az időben, a helyszín viszont, mint Ariadné fonala, összefűzi őket, és egy irányba tereli az olvasót.

„Lényegében egyetlen dolog volt benne létező, a stílus. Amikor leült írni, a nyelven keresztül maga is valósággá lett. Testet öltött benne az ige. Meg a névszók. A névszók különösen.” Ahogyan az egyik szereplő is megfogalmazza az írással kapcsolatos gondolatait, úgy ez a kötet – köszönhetően stílusának – akár egy beszélgetőtárs: megelevenedik és megnyílik előttünk, és a lelkét teljesen lecsupasztva eléink tárja.

A kötet első fejezetében Amparo Mendoza de Soledad és más *nyomorultak* történetével ismerkedhetünk meg, mégpedig egy különleges álfordítás keretén belül, hiszen az azokat „szerző” Lorenzo Ribera adjunktus csupán Bárczi Zsófia teremtménye. Nagyon érdekesnek találom, hogy az összetett szövegtörzset három különböző személy kommentárjai kísérik. Az egyik maga a „fordító”, a másik Lorenzo Ribera, a szövegek „eredeti” szerzője, a harmadik pedig Ribera lakótársa, aki rendszeresen megjegyzésekkel látta el lakótársa készülő alkotásait. Lorenzo Ribera zseniális szerző, kitűnő és egyedi stílusa van, éppen úgy, ahogyan Bárczi Zsófiának is.

Míg a szöveg összetett, választékos, komoly, esetenként akár személytelennek is nevezhető, addig a lábjegyzetek sokszor inkább humorosak, ironikusak, így

teremteve egyfajta egyensúlyt, miáltal egy rendkívül izgalmas és olvasmányos egységet eredményeznek.

A második rész, az *Örökzöld klapanciák a Vidéki lányok énekeskönyvéből* a legenda és a mítosz műfaját eleveníti meg, és helyezi modern környezetbe. Míg az első fejezet a profán valóságot ábrázolja, addig itt az arra épülő mítoszokat ismerhetjük meg. A nyelvezet is archaizáló, olykor szakrális tónust megütő, s az első fejezet akadémikus tudásával szemben a vallásos hitet tekinti az olvasó legfőbb erényének.

Míg az első rész a dél-amerikai irodalmi hagyományt gondolja újra, a második a középkori latint, addig a harmadikat és az Epilógust érezhetjük leginkább magyar irodalmi közegnek. A harmadik részben a szörnyekkel ismerkedhetünk meg, amiknek *mozgatórugója* a színtiszta hiány. Anna, a mindig többre és másra vágyás áldozatául esik, Máriát a plátói szerelem őrli fel, Ilonka viszont egyik pillanatról a másikra veszt el hitét a világban.

Az Epilógus a tizenkilencedik század naplóirodalmát idézi meg, s egyszerre játszódik a jelenben és a múltban. A szerző Csajághy Laura bőrébe bújik, és Vörösmarty után epekedik, egyik pillanatban istenítve, máskor pedig gyűlölve a költőt.

A negyedik „résznek” viszont, tekintettel a szöveg és illusztráció közötti erős szimbiózisra, Szőke Erika fotóit tekinthetjük. A fekete-fehér képek tökéletesen illeszkednek Bárczi Zsófia szövegeihez, s nem csupán támaszként vagy eszközként vannak jelen a kötetben, hanem egy plusz jelentéstartalmat képesek adni a szövegekhez. A képek többsége rendkívül intim, bensőséges hangulatot közvetít. Egyszerre idézi a klasszikus, régimódi fényképészetet és a jelen digitális korát.

Zárásképpen hadd idézzek Amparótól: „A nyelv iránti szenvedélyes elkötelezettsége, ami értelemszerűleg vezette el a szavakkal szembeni gyanakvásig. [...] Meg ráadásul van a nyelv, amin keresztül, több-kevesebb sikerrel, megpróbáljuk egy rajtunk kívül álló dolog kapcsán megértetni magunkat egymással. Amparónak ez egyre kevésbé sikerült, rémülettel töltötte el, hogy ugyanazok a szavak mennyire mást jelenthetnek mindenkinek. Az irodalomról viszont sosem mondott le teljesen.”

Remélem – Amparóhoz hasonlóan –, Bárczi Zsófia sem mond le soha az irodalomról, és még sok hasonló remek könyvvel ajándékozza meg az olvasót.

(Phoenix Polgári Társulás, Pozsony, 2018)